

Kwartalnik Badań Koniunktury

Nr 1/2024

Autorzy opracowania: Katarzyna Dębowska, Urszula Kłosiewicz Górecka, Andrzej Kubisiak, Jędrzej Lubasiński, Anna Szymańska,
Aleksandra Wejt-Knyżewska, Katarzyna Zybortowicz

SPIS TREŚCI

1. MIK – komponenty i konstrukcja
2. Wartości MIK – pomiary z I kwartału 2024 r.
3. Wyniki badań ankietowych przedsiębiorstw –
pomiary z I kwartału 2024 r.
4. Aneks 1: Metodyka badań

Miesięczny Indeks Koniunktury (MIK) - komponenty

**MIK to syntetyczna miara
znormalizowanych wskaźników prostych**

Poszczególne komponenty nawiązują do pytań w ankiecie, a zagregowane odpowiedzi służą do wyznaczenia wskaźników prostych dotyczących: wartości sprzedaży, nowych zamówień, zatrudnienia, wynagrodzenia, mocy produkcyjnych, inwestycji, płynności finansowej przedsiębiorstw.

Miesięczny Indeks Koniunktury (MIK) – sposób wyznaczania

Krok 1.

Wyznaczenie struktury odpowiedzi pozytywnych, neutralnych i negatywnych dla każdego komponentu MIK w każdej warstwie próby badawczej (lustro koniunktury)

Krok 2.

Wyznaczenie dla poszczególnych komponentów różnic pomiędzy pozytywnymi i negatywnymi wskazaniami (saldo odpowiedzi) w każdej warstwie próby badawczej

Krok 3.

Przeważenie wskaźników prostych wagami nawiązującymi do przychodów netto z całokształtu działalności przedsiębiorstw w danej warstwie

Krok 4.

Normalizacja wskaźników prostych i wyznaczenie miary syntetycznej dla każdej z warstw

Krok 5.

Obliczenie MIK jako średniej arytmetycznej dla miary syntetycznej

Krok 6.

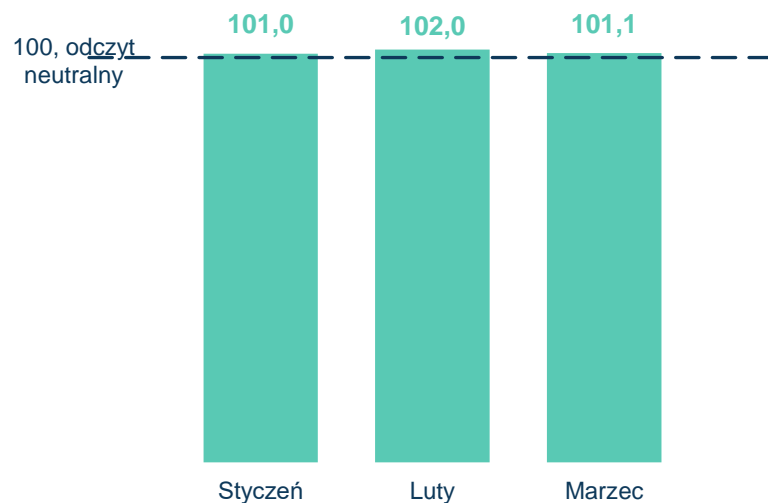
Korekta sezonowa i wyznaczenie trendów dla MIK oraz poszczególnych komponentów

100 – punkt odniesienia, odczyt neutralny

<0;200> - przedział wartości MIK

Warstwę stanowi grupa przedsiębiorstw o tej samej wielkości (liczba zatrudnionych) i z tej samej branży.

MIK – comiesięczne zestawienie

101,1 pkt. wyniósł marcowy MIK

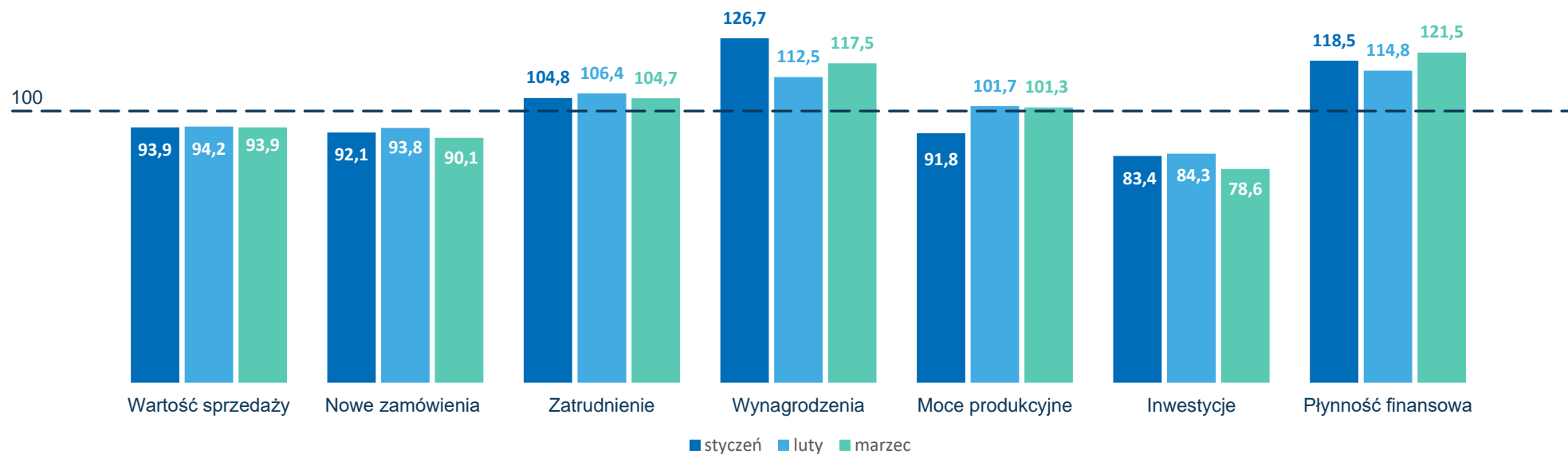
Miesięczny Indeks Koniunktury w marcu obniżył się o 0,9 pkt. względem poprzedniego miesiąca. W pierwszym kwartale najwyższy odczyt zanotowano w lutym. W porównaniu z poprzednim kwartałem obserwowana jest niewielka poprawa nastrojów przedsiębiorców.

Marcowy MIK wskazuje na lekkie pogorszenie nastrojów wśród przedsiębiorstw, ale wciąż pozostają one optymistyczne. Przez cały kwartał MIK pozostawał nieco powyżej poziomu neutralnego, co skłania do ostrożnego optymizmu na temat przyszłych odczytów. W pierwszym kwartale największą barierę prowadzenia biznesu stanowiły rosnące koszty pracownicze.

MIK – według komponentów

Nastroje negatywne przeważały w trzech na siedem badanych komponentów

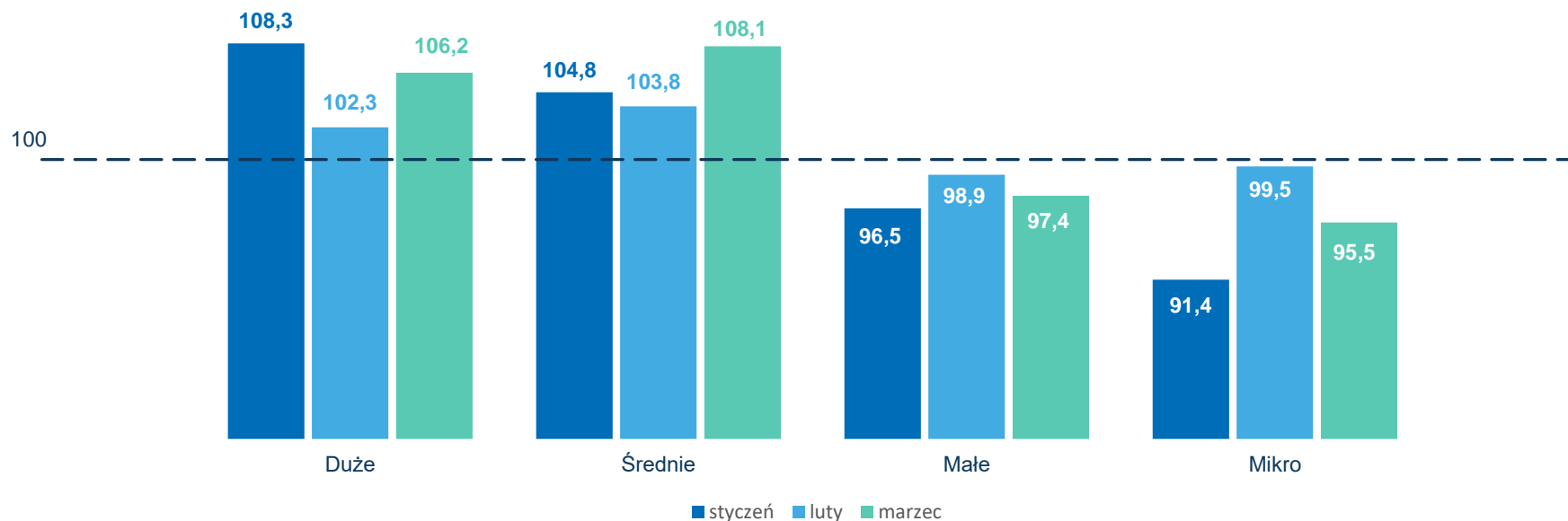
W ostatnim kwartale trzy (wartość sprzedaży, nowe zamówienia i inwestycje) na siedem wskaźników osiągały wartości poniżej poziomu neutralnego (100,0 pkt.). Natomiast trzy inne komponenty, czyli zatrudnienie, wynagrodzenia i płynność finansowa osiągały przez cały kwartał poziomy wyższe od neutralnego. Najwyższą wartość osiągnął indeks wynagrodzeń, który w styczniu wzrósł do rekordowych 126,7 pkt., na stabilnie wysokim poziomie utrzymywał się też indeks płynności finansowej.

MIK – według wielkości przedsiębiorstw

Nastroje negatywne przeważają w małych i mikrofirmach

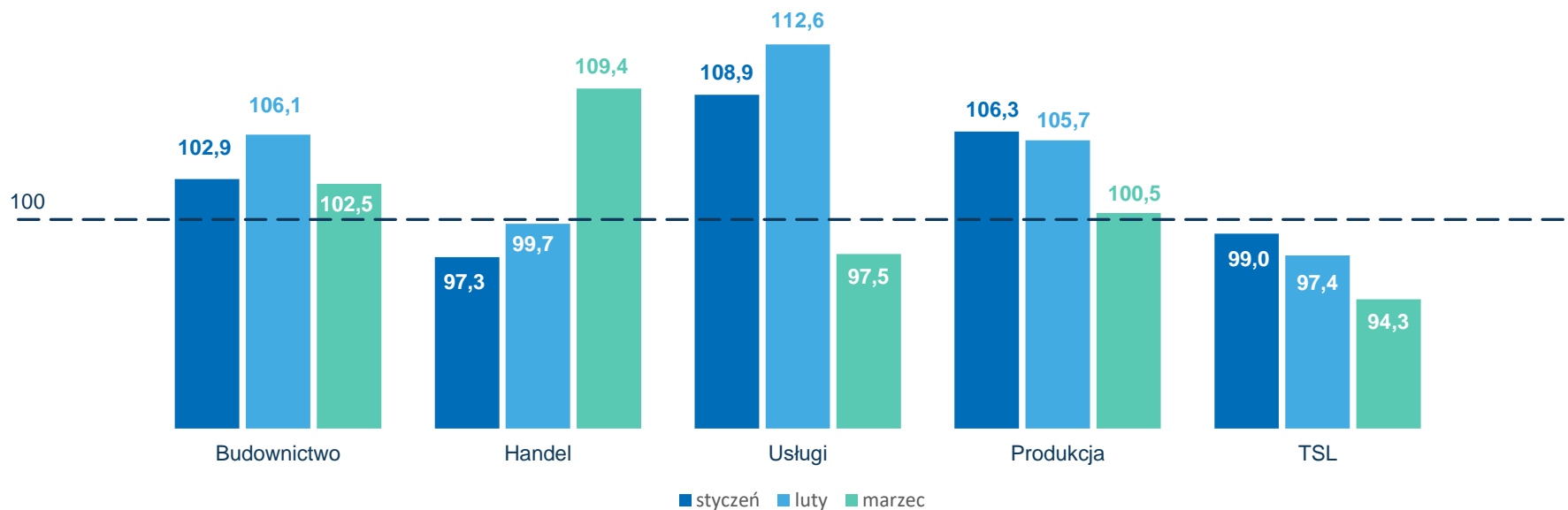
Przez cały pierwszy kwartał jedynie duże i średnie firmy osiągały poziom MIK powyżej neutralnego. W lutym wyniki tylko nieco poniżej poziomu neutralnego uzyskały mikrofirmy, których nastroje pogorszyły się jednak w marcu. Najgorzej prezentowały się mikrofirmy, w których przez cały pierwszy kwartał panowały nastroje pesymistyczne, a odczyty MIK były najniższe (poza lutym).

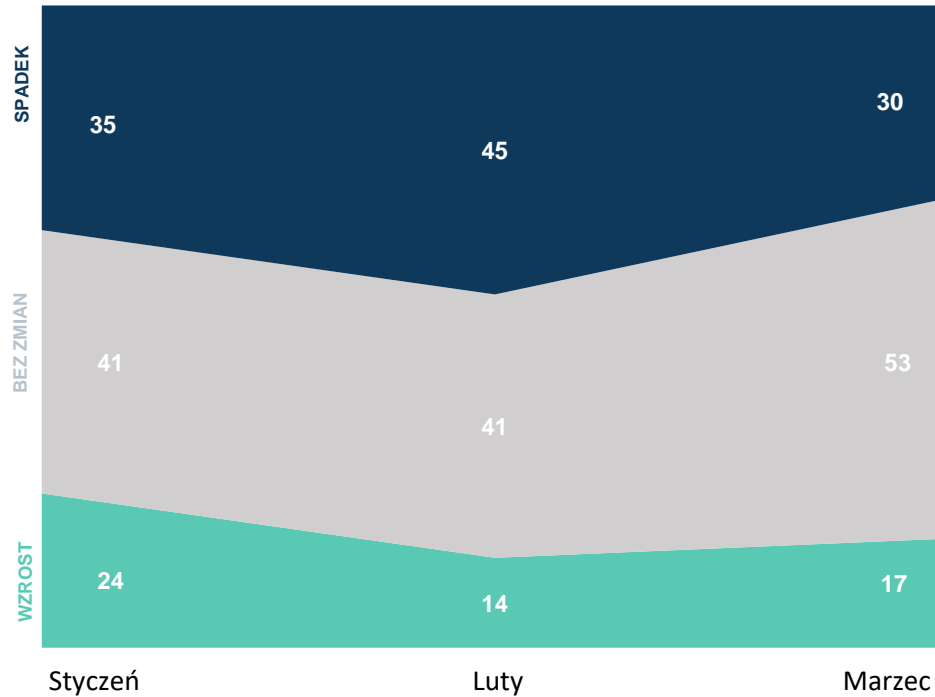
MIK – według branż

W pierwszym kwartale przewagę nastrojów pozytywnych widać w produkcji i usługach

Przez cały pierwszy kwartał nastroje pozytywne przeważały jedynie w budownictwie i produkcji, choć obie te branże zanotowały spadek odczytu MIK m/m w marcu (odpowiednio o: 3,5 pkt. i 5,2 pkt.). W marcu jedynie przedsiębiorstwa handlowe odnotowały wzrost MIK (o 9,7 pkt.). Negatywnym nastrojom w branży TSL i usługach towarzyszył spadek wartości MIK (odpowiednio o: 3,1 pkt. i 15 pkt.). W branży TSL przez cały pierwszy kwartał panowały nastroje pesymistyczne, a odczyty MIK były najniższe (poza styczniem).

Zmiany łącznej wartości sprzedaży w I kw. 2024 r.

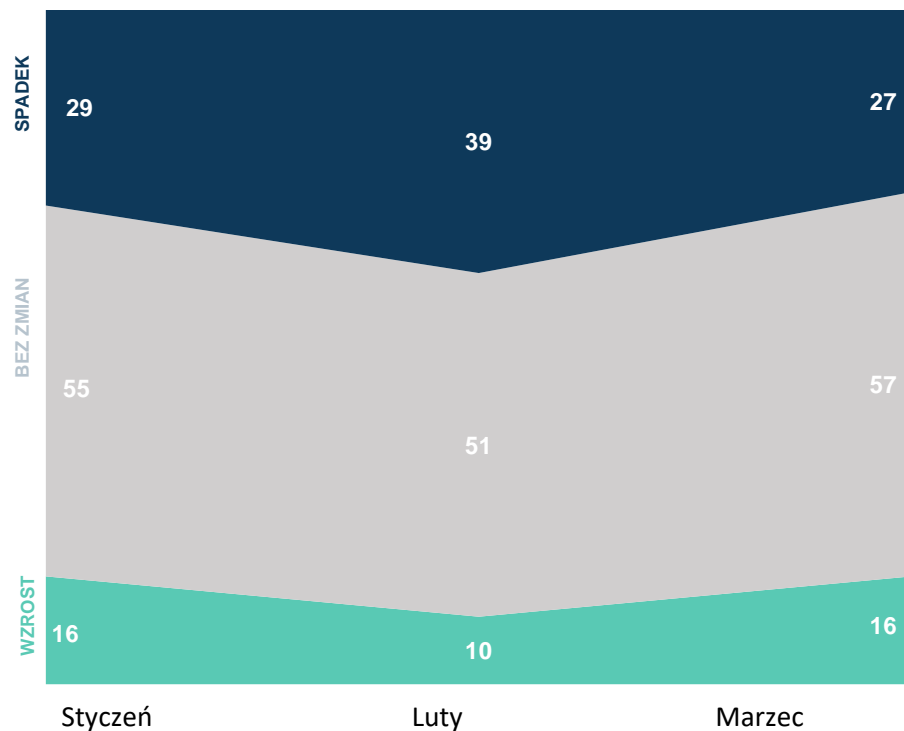

W pierwszym kwartale udział firm ze spadkiem sprzedaży utrzymywał się na wysokim poziomie

W marcu 3 na 10 firm wskazuje na spadek wartości sprzedaży m/m, a jedynie kilkanaście procent na wzrost. Jednak udział przedsiębiorstw deklarujących spadek sprzedaży zmniejszył się aż o 15 pkt. proc. m/m. Lekko wzrósł m/m udział firm deklarujących wzrost wartości sprzedaży – o 3 pkt. proc. m/m do poziomu 17 proc.

Nieco ponad połowa firm deklarowała brak zmian wartości sprzedaży w pod koniec pierwszego kwartału, co wskazuje na stabilizację sytuacji w firmach.

Zmiana liczby nowych zamówień w I kw. 2024 r.

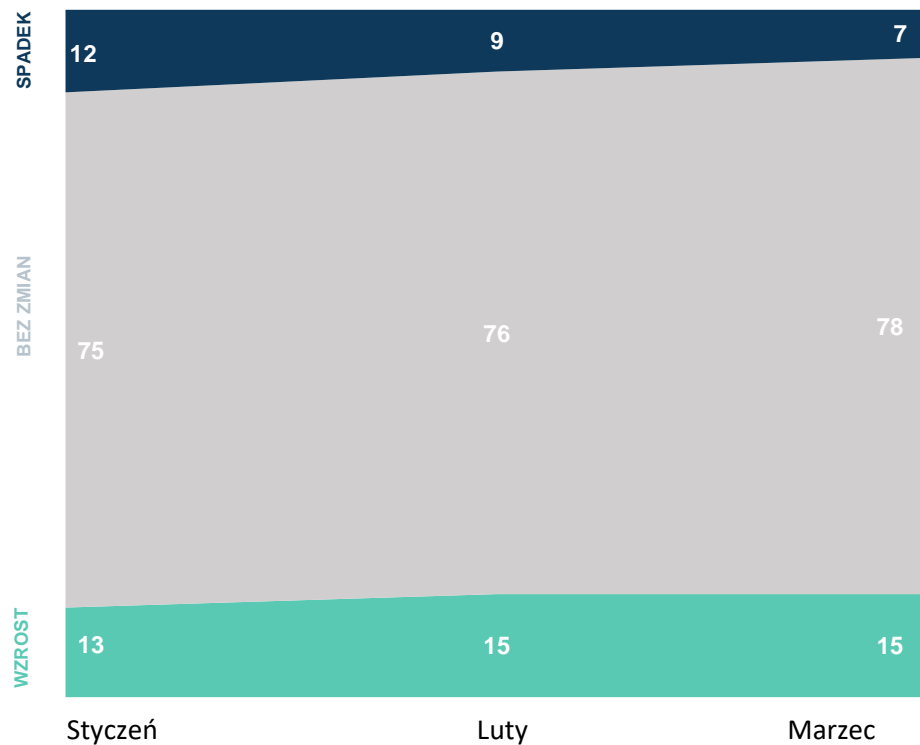

Zmiana liczby nowych zamówień koreluje ze zmianami wartości sprzedaży

W marcu widać wyraźne zmniejszenie się udziału firm deklarujących spadek liczby nowych zamówień (o 12 pkt. proc., do 27 proc.). Jednocześnie w pierwszym kwartale udział firm wskazujących na wzrost liczby nowych zamówień utrzymywał się na poziomie kilkunastu procent. W marcu w stosunku do lutego zwiększył się on o 6 pkt. proc., do poziomu 16 proc.

Zmiany w liczbie nowych zamówień wykazują tendencję podobną do zmian w wartości sprzedaży.

Planowane zatrudnienie na najbliższe trzy miesiące

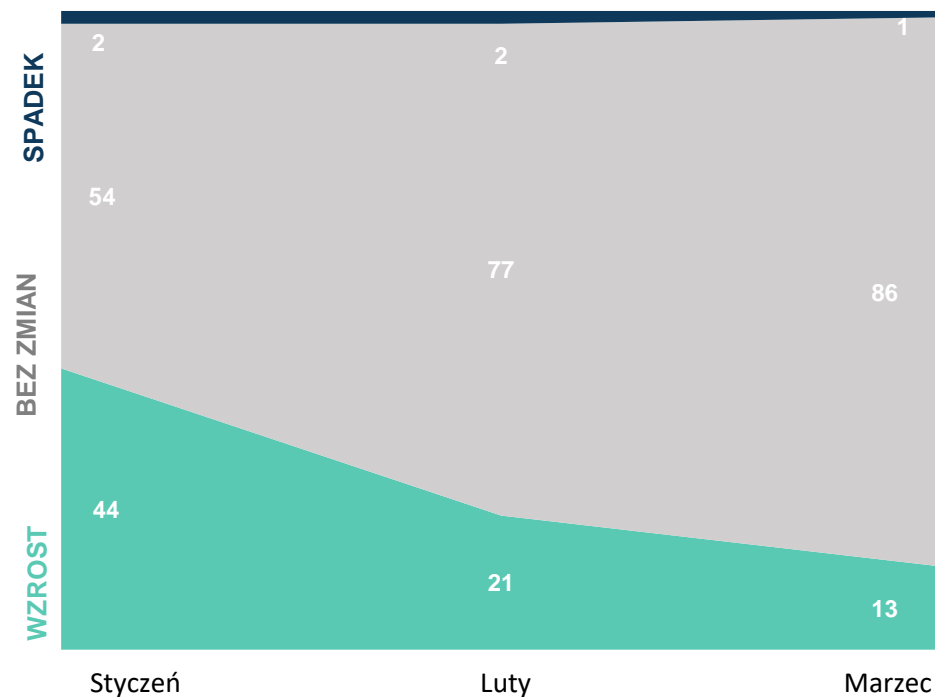

Sytuacja na rynku pracy jest stabilna

W pierwszym kwartale zdecydowana większość firm (ok. 3/4) deklaruje utrzymanie poziomu zatrudnienia. Udział firm, które planują zatrudnienie nowych pracowników przez cały kwartał przewyższał udział przedsiębiorstw planujących zmniejszenie zatrudnienia.

Można się spodziewać, że sytuacja na rynku pracy nie ulegnie dużym zmianom. Prawdopodobnie przedsiębiorcy nie planują drastycznych cięć zatrudnienia, ani zwiększenia poziomu zatrudnienia.

Planowane wynagrodzenie na najbliższe trzy miesiące

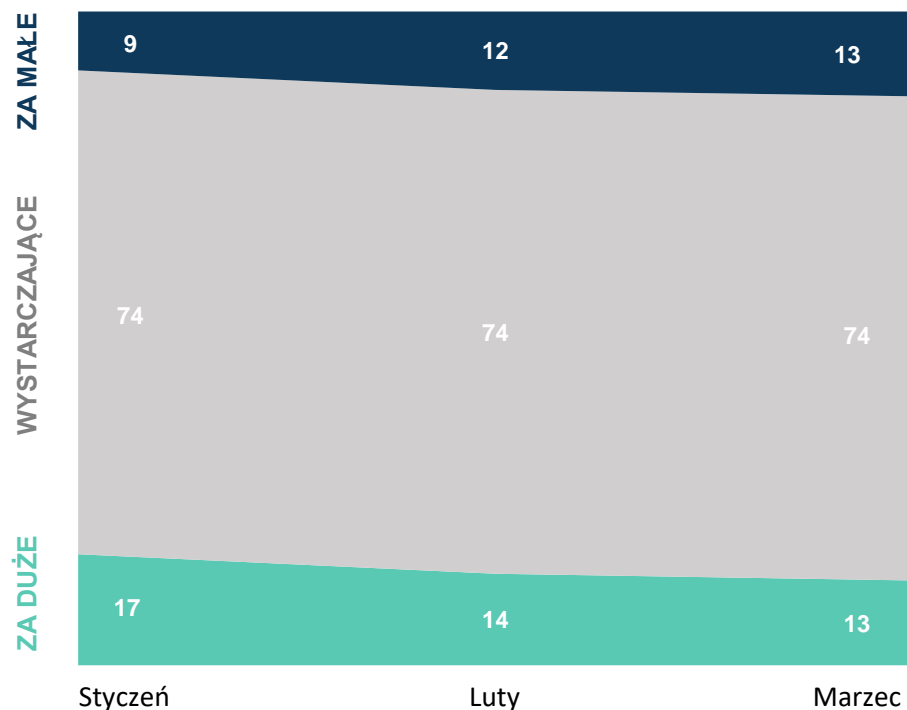

Zdecydowanie więcej firm chce podnosić niż zmniejszać wynagrodzenia pracowników

W pierwszym kwartale zmniejszył się udział firm, które planowały podwyżki (o 31 p.p. od początku kwartału). Jednocześnie firmy nie planują obniżek wynagrodzeń – takie plany w I kw. miało jedynie 1-2 proc. firm. Przewaga firm planujących podwyżki nad obniżkami jest nadal widoczna, ale coraz mniejsza.

Udział firm planujących podwyżki wynosił w styczniu aż 44 proc. Tak wysoki odsetek firm planujących podniesienie wynagrodzeń wynika z podwyżki płacy minimalnej od stycznia 2024 r.

Ocena stanu mocy produkcyjnych na najbliższy miesiąc

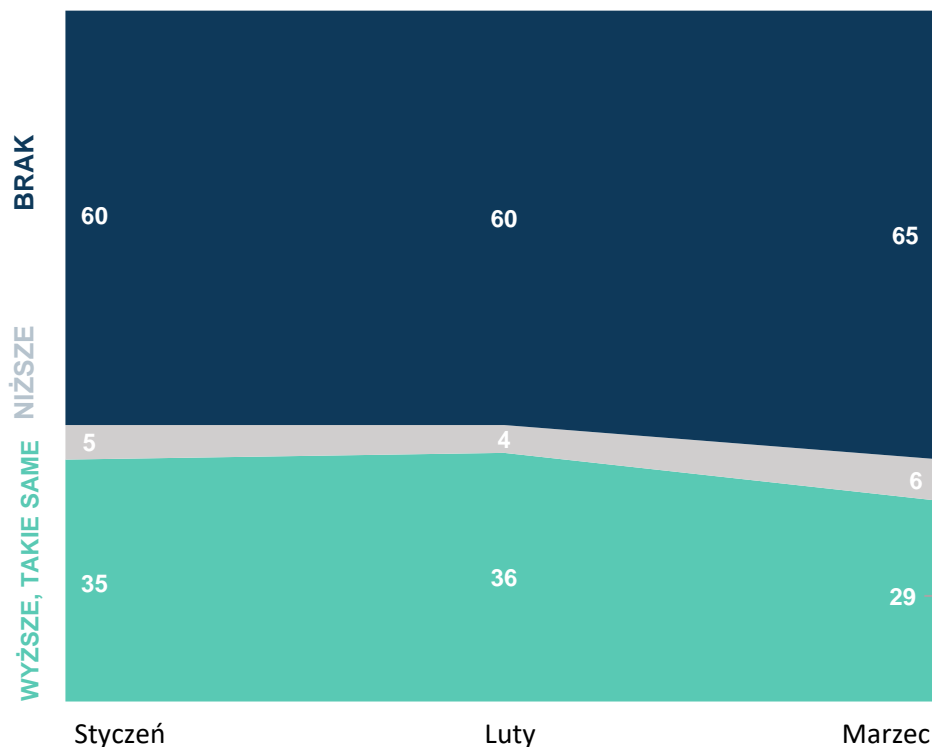

Większość przedsiębiorstw ma wystarczające moce produkcyjne

Przez cały pierwszy kwartał blisko 3/4 proc. firm deklarowało posiadanie wystarczających mocy produkcyjnych na najbliższy miesiąc. W pierwszym kwartale lekko wzrósł udział firm deklarujących posiadanie zbyt małych mocy produkcyjnych, zaś odsetek wskazujących na posiadanie zbyt dużych mocy produkcyjnych nieco się obniżył.

Pod koniec kwartału tyle samo firm deklarowało posiadanie zbyt małych i zbyt dużych mocy produkcyjnych. Rosnący udział deklaracji o zbyt małych mocach produkcyjnych jest związany ze zwiększeniem się udziału firm deklarujących wzrosty nowych zamówień.

Wydatki inwestycyjne firm

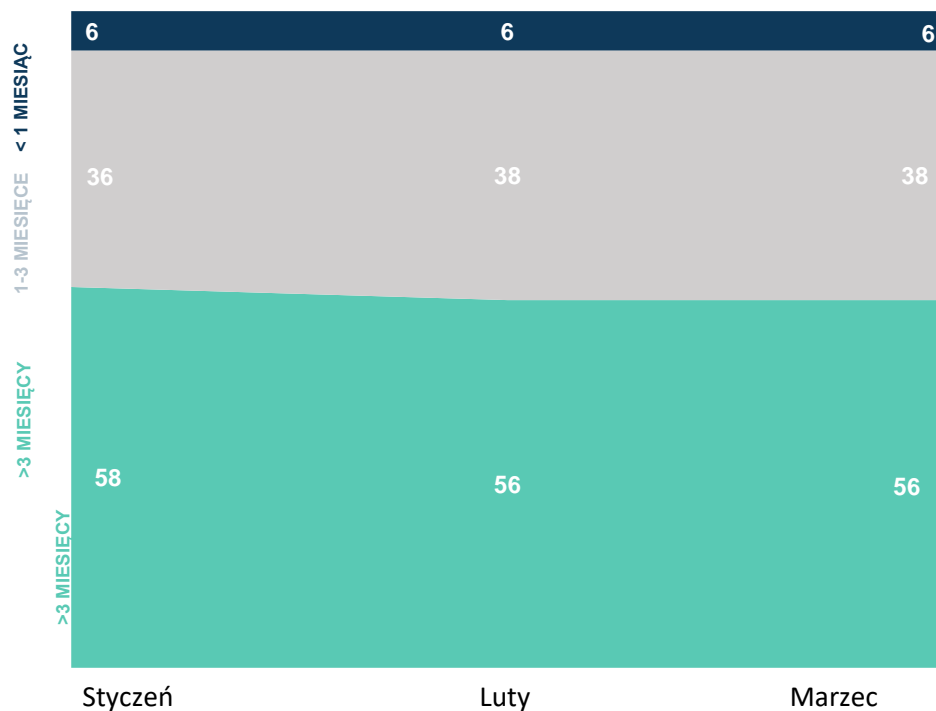
65 proc. polskich firm nie ponosi wydatków inwestycyjnych

Udział firm, które nie poniosły żadnych wydatków inwestycyjnych w pierwszym kwartale zwiększył się z poziomu 60 proc. w styczniu i lutym do 65 proc. w marcu. Udział firm, które zmniejszyły swoje wydatki inwestycyjne utrzymywał się przez cały kwartał na stabilnym poziomie 4-6 proc. W marcu udział firm zwiększających lub utrzymujących taki sam poziom inwestycji zmniejszył się o 7 pkt. proc. m/m do poziomu 29 proc.

Niepokój budzi ciągle wysoki odsetek firm deklarujących brak wydatków inwestycyjnych. Patrząc na utrzymujące się bariery prowadzenia biznesu w postaci rosnących kosztów pracy, niepewności gospodarczej i rosnących cen energii można się spodziewać, że poziom wskazań na wydatki inwestycyjne raczej nie poprawi się znacząco w najbliższym czasie.

Ocena płynności finansowej firmy

Źródło: PIE badania przedsiębiorstw. I – 04.01.2024, II – 01.02.2024, III – 04.03.2024.

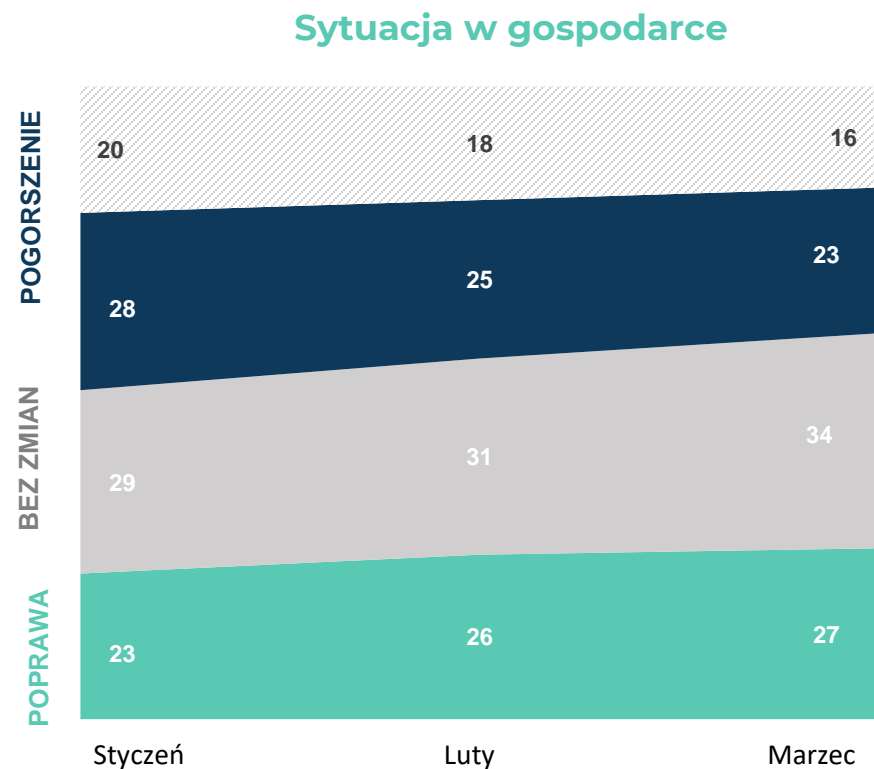
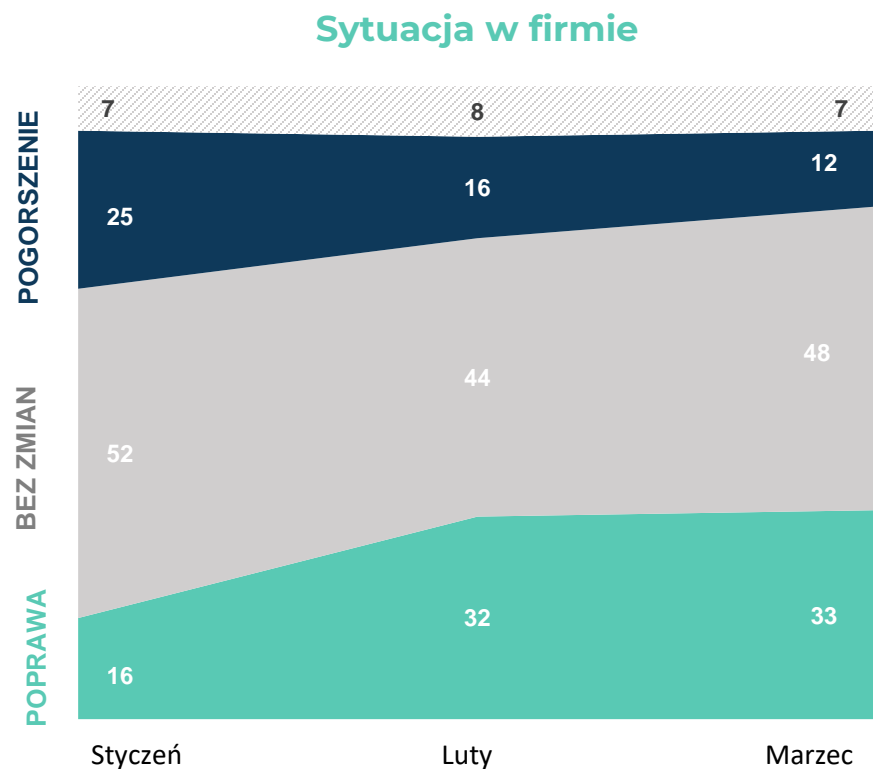
Płynność finansowa firm pozostaje stabilna

W pierwszym kwartale 2024 r. ponad połowa firm deklaruje, że posiada środki umożliwiające funkcjonowanie powyżej 3 miesięcy. W marcu 38 proc. przedsiębiorstw deklarowało, że dysponuje środkami wystarczającymi na funkcjonowanie od jednego do trzech miesięcy. Przez cały kwartał odsetek firm, które nie miały środków nawet na miesiąc działalności wynosił 6 proc.

W porównaniu z czwartym kwartałem 2023 r. nieznacznie wzrósł udział przedsiębiorców dysponujących środkami pozwalającymi na funkcjonowanie na rynku powyżej 3 miesięcy.

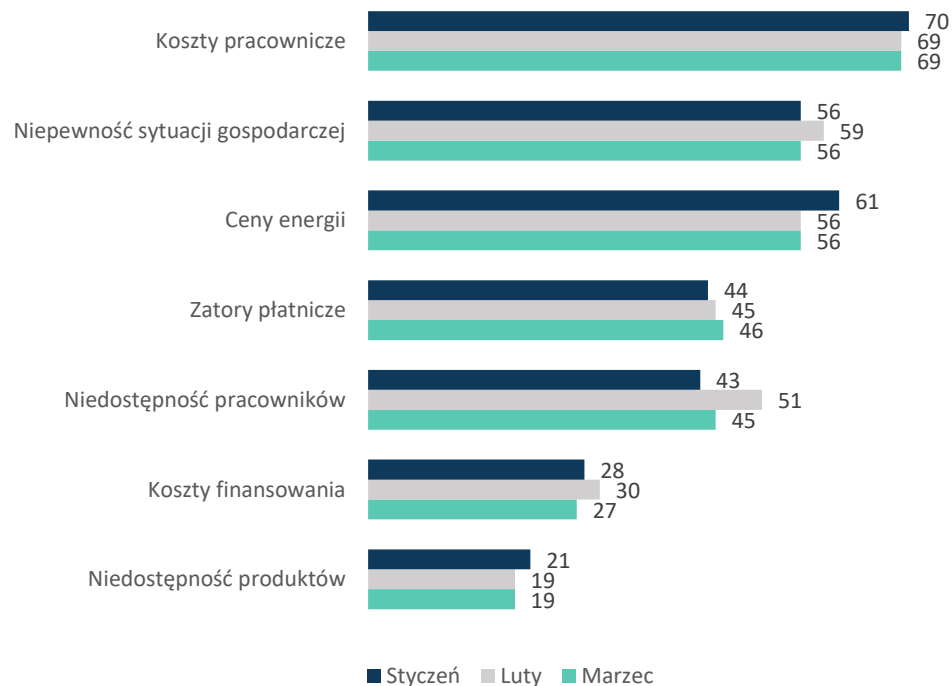
Sytuacja w firmie i w gospodarce

Źródło: PHE badania przedsiębiorstw. I – 04.01.2024, II – 01.02.2024, III – 04.03.2024.

Firmy lepiej postrzegają przyszłość swojej firmy niż sytuacji gospodarczej w kraju. Pod koniec pierwszego kwartału 1/3 firm spodziewała się poprawy swojej sytuacji, a jedynie 12 proc. jej pogorszenia. Zmian na lepsze w gospodarce spodziewa się 27 proc. firm, niewiele mniej obawia się zmian na gorsze (23 proc.). Aż 16 proc. firm uważa natomiast, że przyszła sytuacja gospodarcza kraju jest trudna do przewidzenia.

Znaczenie barier działalności

Największą barierą są rosnące koszty pracownicze

W marcu barierą prowadzenia biznesu najczęściej wskazywaną przez przedsiębiorców były rosnące koszty pracownicze (69 proc.). Ponadto ponad połowa firm skarżyła się na niepewność sytuacji gospodarczej (56 proc.) oraz wysokie ceny energii (56 proc.).

Podobnie jak w czwartym kwartale 2023 r. koszty pracownicze, niepewność gospodarcza oraz ceny energii były barierami prowadzenia biznesu najczęściej eksponowanymi przez przedsiębiorców.

Wprawdzie w marcu odnotowaliśmy nieznaczne pogorszenie nastrojów przedsiębiorców, ale MIK nadal jest powyżej poziomu neutralnego (100,0), co oznacza, że w większości komponentów MIK są one nadal optymistyczne. Dotyczy to szczególnie wynagrodzeń i płynności finansowej. Pozytywnym zjawiskiem jest fakt, że spadek nowych zamówień nie wpływa negatywnie na zatrudnianie w firmach, a korzystna płynność finansowa firm stanowi dobry prognostyk dla inwestycji. Do ostrożnego optymizmu skłania też konstatacja, że przedsiębiorcy korzystniej widzą przyszłość swojej firmy niż sytuacji gospodarczej kraju.

Pozytywnych zmian w okresie marzec – maj br. w gospodarce polskiej i w swoich firmach najbardziej oczekują przedsiębiorstwa handlowe. To skutek przewidywanej w najbliższych miesiącach poprawy nastrojów wśród konsumentów i ich większej skłonności do zakupów (efekt wyższych realnych dochodów ludności, zwiększone sezonowe zakupy, w tym świąteczne).

Do niewielkiego optymizmu dotyczącego sytuacji firm produkcyjnych skłania marcowy odczyt MIK, który dla sfery produkcji utrzymał przewagę pozytywnych opinii przedsiębiorców, mimo spadku m/m wartości wskaźnika. Z kolei wskaźnik PMI dla przemysłu wprawdzie wyniósł w lutym 47,9 pkt., co oznacza przewagę negatywnych opinii przedsiębiorców, to jednak odczyt ten jest korzystniejszy niż wcześniejsze prognozy ekonomistów. **Skłania to do ostrożnego przewidywania poprawy sytuacji w przemyśle, choć prawdopodobnie będzie to proces długi i uwarunkowany odbudową konsumpcji krajowej oraz nastrojami partnerów zagranicznych, zwłaszcza w Niemczech.**

Indeks koniunktury najslabiej prezentuje się w TSL i usługach, w których negatywne opinie przedsiębiorców są odzwierciedleniem niepewności sytuacji gospodarczej i rosnących kosztów, w tym pracowniczych.

dr Urszula Kłosiewicz-Górecka

Zespół Foresightu Gospodarczego PIE

Comiesięczny monitoring nastrojów polskich przedsiębiorstw - Metodyka badań

Główne punkty metodyki badań:

- Wszystkie prezentowane dane zostały opracowane na podstawie badań przedsiębiorstw realizowanych na początku każdego miesiąca od stycznia 2021 r. na zlecenie PIE.
- Przeprowadzenie comiesięcznych badań ankietowych przy użyciu techniki CATI (Computer Assisted Telephone Interviewing) na losowo-kwotowej próbie 500 przedsiębiorstw, w 4 kategoriach wielkości i 5 sektorach branżowych.
- Wnioskowanie o populacji polskich przedsiębiorstw przy poziomie ufności 0,95 z błędem szacunku 4%.
- Prezentowane dane otrzymano za pomocą dekompozycji i korekcji sezonowej metodą Census X-11.
- Pomiar w pierwszym tygodniu każdego miesiąca.
- Wyniki podawane publicznie przez PIE w drugim tygodniu miesiąca, ok. 10 dnia każdego miesiąca.

Polski Instytut Ekonomiczny to publiczny think tank gospodarczy, którego historia sięga 1928 roku. Obszary badawcze Polskiego Instytutu Ekonomicznego to przede wszystkim handel zagraniczny, makroekonomia, energetyka i gospodarka cyfrowa oraz analizy strategiczne dotyczące kluczowych obszarów życia społecznego i publicznego Polski. Instytut zajmuje się dostarczaniem analiz i ekspertyz do realizacji Strategii na Rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju, a także popularyzacją polskich badań naukowych z zakresu nauk ekonomicznych i społecznych w kraju oraz za granicą.